

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
MICHAL BOBEK
prezentate la 27 octombrie 2016¹

Cauza C-640/15

**Minister for Justice and Equality
împotriva lui
Tomas Vilkas**

[cerere de decizie preliminară formulată de Court of Appeal (Curtea de Apel din Irlanda)]

„Mandat european de arestare — Termen pentru predarea persoanei căutate — Predare împiedicată de un caz de forță majoră în oricare dintre statele membre — Forță majoră — Comportament personal — Posibilitatea de a conveni asupra unei noi date a predării de mai multe ori — Condiții — Articolul 6 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene — Caz de forță majoră în statul membru, nou, care reapare sau care persistă — În „Cursa de la miezul nopții”, un film apărut în anul 1988, Robert De Niro interpretează un vânător de recompense care este însărcinat cu aducerea înapoi la Los Angeles a unui fost contabil al Mafiei care fusese eliberat pe cauțiune. După luarea în custodie a acestuia la New York, cei doi s”

1. -au urcat la bordul unei aeronave comerciale. Însă, înainte de decolare, contabilul devine agitat și violent. Pilotul le cere să părăsească avionul. Ei sunt obligați să efectueze o lungă călătorie alternativă de-a lungul țării spre Los Angeles, afișul filmului promițând oarecum surprinzător că „acest lucru ar putea fi începutul unei frumoase prietenii”².

2. Pentru domnul Vilkas, intimatul din prezenta cauză, analogia cu filmul, dacă aceasta poate fi făcută cu adevărat, s-a terminat în prima etapă: excluderea dintr-o cursă comercială din cauza violenței sale manifestate în cursul procedurii de predare dintr-un stat membru în altul. Pe de altă parte, se pare că această scenă particulară s-a turnat de două ori.

3. Două mandate europene de arestare au fost emise împotriva intimatului de către autoritățile lituaniene. Predarea a fost aprobată de autoritatea judiciară de executare din Irlanda. Aceasta a fost programată să aibă loc prin intermediul unei curse comerciale. Însă, la data convenită, intimatul a devenit agitat, agresiv și a refuzat să urce la bordul avionului. Pilotul a refuzat să îl lase să se imbarce. Două săptămâni mai târziu, o a doua încercare de predare a eșuat, din cauza unei serii de evenimente foarte similare. Predarea a fost din nou împiedicată de comportamentul agresiv al domnului Vilkas.

4. În acest context, Court of Appeal (Irlanda), instanța de trimitere, solicită clarificări cu privire la interpretarea articolului 23 din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre³. Instanța de trimitere solicită Curții să stabilească dacă articolul 23 din decizia-cadru permite acordul asupra unei date a

1 — Limba originală: engleza.

2 — *Midnight Run* (1988), regizat de Martin Brest, produs de Universal Pictures.

3 — JO 2002, L 190, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 3, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009 (JO 2009, L 81, p. 24, denumită în continuare „decizia-cadru”).

predării persoanei căutate de mai multe ori și, în caz afirmativ, în ce condiții. Prin urmare, Curtea este invitată să analizeze dacă articolul 23 alineatul (3) poate fi aplicat de mai multe ori și care sunt situațiile care se califică drept „caz de forță majoră” în oricare dintre statele membre, conform acestei dispoziții.

I – Cadrul juridic

A – Dreptul Uniunii

5. Articolul 23 din decizia-cadru, intitulat „Termenul pentru predarea persoanei”, are următorul conținut:

„(1) Persoana căutată este predată în cel mai scurt timp, la o dată convenită între autoritățile implicate.

(2) Aceasta este predată în termen de cel mult 10 zile de la data deciziei finale privind executarea mandatului european de arestare.

(3) În cazul în care predarea persoanei căutate în termenul prevăzut la alineatul (2) este împiedicată de un caz de forță majoră în oricare dintre statele membre, autoritatea judiciară de executare și autoritatea judiciară emitentă iau imediat legătura una cu cealaltă și convin asupra unei noi date a predării. În acest caz, predarea are loc în termen de 10 zile de la noua dată convenită.

(4) În mod excepțional, predarea poate fi suspendată temporar din motive umanitare serioase, cum ar fi existența unor motive valabile pentru a crede că aceasta ar pune în mod evident în pericol viața sau sănătatea persoanei căutate. Executarea mandatului european de arestare are loc de îndată ce aceste motive au încetat să existe. Autoritatea judiciară de executare informează de îndată autoritatea judiciară emitentă despre acest aspect și convine cu aceasta asupra unei noi date a predării. În acest caz, predarea are loc în termen de 10 zile de la noua dată astfel convenită.

(5) La expirarea termenelor prevăzute la alineatele (2)-(4), în cazul în care persoana se mai află în detenție, ea este pusă în libertate.”

B – Dreptul irlandez

6. Termenul pentru predare este reglementat de articolul 16 alineatele (3)-(5A) din Legea din 2003 privind mandatul european de arestare, care, potrivit instanței de trimitere, transpune articolul 23 din decizia-cadru. Dispozițiile relevante au următorul conținut:

„Articolul 16

[...]

(3) O ordonanță în temeiul alineatului (1) sau (2), sub rezerva dispozițiilor articolului 18, începe să producă efecte la expirarea unui termen de 15 zile de la data emiterii ordonanței sau de la o dată anterioară stabilită de High Court la cererea autorității centrale din statul în cauză și cu consimțământul persoanei vizate de ordonanță.

(3A) Sub rezerva alineatelor (5) și (6), o persoană în privința căreia se aplică o ordonanță în vigoare la momentul respectiv potrivit alineatului (1) sau (2) este predată statului emitent în termen de cel mult 10 zile de la data la care ordonanța începe să producă efecte în conformitate cu alineatul (3).

(4) Atunci când dă o ordonanță în temeiul alineatului (1) sau (2), cu excepția cazului în care dispune amânarea predării în conformitate cu articolul 18, High Court –

[...]

(b) dispune ca persoana respectivă să fie deținută într-o închisoare [...] pentru o perioadă de maximum 25 de zile până la executarea dispozițiilor ordonanței și

(c) dispune ca persoana să fie adusă din nou înaintea High Court –

(i) dacă persoana nu este predată înainte de expirarea termenului de predare prevăzut la alineatul (3A), cât mai curând posibil după expirarea acestuia, sau

(ii) dacă autoritatea centrală din stat consideră că, în urma unui caz de forță majoră în statul de executare sau în statul emitent în cauză, persoana respectivă nu va fi predată la expirarea termenului prevăzut la punctul (i), înainte de expirarea acestuia.

(5) Atunci când o persoană este adusă înaintea sa în conformitate cu alineatul (4) litera (c), High Court –

(a) dacă stabilește că, în urma unui caz de forță majoră produs pe teritoriul statului sau în statul emitent în cauză, persoana nu a fost predată în termenul de predare prevăzut la alineatul (3A) sau, după caz, nu va fi predată astfel –

(i) cu acordul autorității judiciare emitente, stabilește o nouă dată pentru predarea persoanei și

(ii) dispune ca persoana să fie deținută într-o închisoare [...] pentru o perioadă care nu depășește 10 zile de la data stabilită prevăzută la litera (i), în așteptarea predării,

și

(b) în orice altă situație, dispune ca persoana să fie eliberată.

(5A) O persoană vizată de o ordonanță în vigoare la momentul respectiv în conformitate cu alineatul (5) litera (a) –

(a) va fi predată statului emitent în cauză în termen de cel mult 10 zile de la data la care ordonanța începe să producă efecte sau

(b) dacă predarea potrivit literei (a) nu a fost efectuată, va fi pusă în libertate.

[...]”

II – Situația de fapt, întrebările preliminare și procedura în fața Curții

7. La 9 iulie 2015, High Court (Irlanda), acționând în calitate de autoritate judiciară de executare, a emis două ordonanțe pentru predarea domnului Vilkas (intimatul) către Republica Lituania. Aceste ordonanțe au fost adoptate pentru a executa două mandate europene de arestare emise de o instanță din Lituania (autoritatea judiciară emitentă). În conformitate cu dreptul procedural național, ordonanțele au început să producă efecte la 24 iulie 2015.

8. Articolul 16 alineatul (3A) din Legea din 2003 privind mandatul european de arestare prevede că autoritatea centrală irlandeză (Minister for Justice and Equality, denumit în această cauză „apelantul”) este obligat să predea intimatul către statul emitent „în termen de cel mult 10 zile” de la data la care ordonanțele încep să își producă efectele. În prezenta cauză, acest lucru însemna nu mai târziu de 3 august 2015. Împreună cu autoritățile lituaniene, au fost luate măsuri pentru a efectua predarea la 31 iulie 2015, prin intermediul unei curse aeriene comerciale. La acea dată însă, intimatul a refuzat să se urce la bordul avionului. A devenit agitat și agresiv în așa măsură încât pilotul zborului a refuzat să îl lase să se îmbarce.

9. Au fost făcute noi demersuri pentru predarea intimatului. High Court a stabilit data de 6 august 2015 și a dispus menținerea arestării sale preventive. La 13 august 2015, a fost făcută o a doua încercare de predare, tot prin intermediul unei curse aeriene comerciale. Din nou, comportamentul intimatului a împiedicat predarea sa.

10. Apelantul a contactat de îndată autoritățile lituaniene pentru a conveni cu acestea asupra unei noi date a predării. De data aceasta, s-a propus ca, având în vedere comportamentul anterior al intimatului, acesta să fie transportat pe mare către Europa continentală și apoi pe uscat către Lituania. Pregătirile pentru acest tip de transport au fost mai complicate, astfel încât noua dată de predare a fost 15 septembrie 2015, sub rezerva aprobării de către High Court.

11. La 14 august 2015, High Court a stabilit, potrivit interpretării pe care a dat-o articolului 16 alineatele (3)-(5A) din Legea din 2003 privind mandatul european de arestare, că nu era competentă să soluționeze cererea de stabilire a unei noi date a predării. Cererea a fost respinsă, iar intimatul a fost eliberat din arest. Autoritatea centrală irlandeză a atacat această decizie în fața instanței de trimitere, Court of Appeal (Curtea de Apel din Irlanda). Instanța de trimitere consideră că este necesar sprijinul Curții pentru clarificarea articolului 16 alineatele (3)-(5A) din Legea din 2003 privind mandatul european de arestare, întrucât aceste dispoziții transpun articolul 23 din decizia-cadru.

12. În aceste condiții, Court of Appeal (Curtea de Apel din Irlanda) a suspendat judecarea cauzei și a adresat Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Articolul 23 din decizia-cadru are în vedere și/sau permite să se convină asupra unei noi date a predării de mai multe ori?
- 2) În caz afirmativ, acest fapt este valabil în vreuna sau în toate situațiile următoare: și anume, atunci când predarea persoanei căutate în termenul prevăzut la alineatul (2) a fost deja împiedicată de un caz de forță majoră în oricare dintre statele membre, ceea ce a condus la un acord asupra unei noi date a predării, iar un asemenea caz de forță majoră
- (i) se constată că există în continuare sau
 - (ii) dacă a încetat, se constată că reapare sau
 - (iii) dacă a încetat, a apărut o altă asemenea împrejurare care a împiedicat sau este susceptibilă să împiedice predarea persoanei căutate în termenul necesar, stabilit în raport cu noua dată de predare menționată?”

13. Prin ordonanța din 24 noiembrie 2015, instanța de trimitere a solicitat Curții să aplice procedura accelerată în prezenta cauză, în temeiul articolului 105 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții. Această cerere a fost respinsă prin ordonanța Președintelui Curții din 23 decembrie 2015⁴.

4 — Vilkas (C-640/15, EU:C:2015:862).

14. Domnul Vilkas, guvernele irlandez, francez, lituanian, austriac, polonez și cel al Regatului Unit, precum și Comisia au depus observații scrise. Domnul Vilkas, guvernele irlandez, lituanian și cel al Regatului Unit, precum și Comisia au prezentat argumente orale în ședința din 20 iulie 2016.

III – Analiză

15. Prin intermediul primei sale întrebări, Court of Appeal (Irlanda) solicită Curții să stabilească dacă articolul 23 din decizia-cadru permite să se convină asupra unei noi date a predării de mai multe ori. Cea de a doua întrebare se concentrează asupra interpretării articolului 23 alineatul (3) din decizia-cadru și urmărește interpretarea expresiei „caz de forță majoră în oricare dintre statele membre”.

A – Prima întrebare: convenirea unei noi date a predării de mai multe ori

16. Instanța de trimitere a adresat prima întrebare în general în raport cu articolul 23 din decizia-cadru. Două alineate ale acestei dispoziții – articolul 23 alineatele (3) și (4) din decizia-cadru – permit ca o nouă dată a predării să fie convenită în condiții specifice odată ce termenul de 10 zile de la data deciziei finale privind executarea mandatului european de arestare, prevăzut la articolul 23 alineatul (2), a expirat. Articolul 23 alineatul (3) prevede posibilitatea de a conveni asupra unei noi date a predării, atunci când predarea în termenul prevăzut la articolul 23 alineatul (2) a fost împiedicată de un caz de forță majoră în statele membre. Această dispoziție este pertinentă pentru cauza de față.

17. În prima parte a prezentelor concluzii, vom examina articolul 23 alineatul (3) dintr-o perspectivă textuală, sistematică și teleologică. Întrucât interpretarea acestei dispoziții are o influență directă asupra posibilității de a menține persoana căutată în detenție, vom examina apoi compatibilitatea abordării propuse cu dreptul fundamental la libertate, astfel cum este consacrat la articolul 6 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).

1. Interpretarea textuală a articolului 23 alineatul (3)

18. Potrivit intimatului, formularea clară a articolului 23 împiedică stabilirea unei noi date a predării de mai multe ori. Comisia și toate statele membre care au depus observații au un alt punct de vedere.

19. În primul rând, trebuie subliniat că formularea articolului 23 din decizia-cadru nu limitează în niciun mod numărul de *încercări* de predare. Textul acestei dispoziții, dar și titlul său se referă numai la *termenul* pentru predarea efectivă.

20. Astfel, analizând simpla formulare a dispoziției, concluzia logică este aceea că nu există nicio dispoziție în cuprinsul articolului 23 care să împiedice mai mult de o singură încercare de predare în termenul maxim stabilit la alineatele (2)-(4), cu condiția ca acest lucru să fie posibil din punct de vedere practic.

21. În al doilea rând, contrar celor susținute de intimat, referirea la expresia „termenul prevăzut la alineatul (2)” care figurează la articolul 23 alineatul (3) nu exclude în mod clar posibilitatea de a conveni asupra unei noi date a predării de mai multe ori.

22. Intimatul susține că expresia „termenul prevăzut la alineatul (2)” se referă la termenul fix care începe la data deciziei finale privind executarea mandatului european de arestare. În consecință, articolul 23 alineatul (3) ar permite stabilirea doar a unei singure noi date a predării.

23. Nu împărtășim acest punct de vedere. După cum au observat Comisia și guvernul polonez, referirea la expresia „termenul prevăzut la alineatul (2)” care figurează la articolul 23 alineatul (3), departe de a fi lipsită de ambiguitate, poate fi înțeleasă în diferite moduri.

24. Comisia a susținut că expresia „termenul prevăzut la alineatul (2)” poate fi interpretată ca făcând referire la durata acestui termen: 10 zile. Această abordare, susținută de guvernul irlandez, implică faptul că, după prima apariție a unui „caz de forță majoră în oricare dintre statele membre”, noua dată convenită a predării ar genera un nou termen de 10 zile. În cazul în care ar apărea un nou „caz de forță majoră [...]” în acest termen de 10 zile, ar fi posibil să se convină asupra unei noi date a predării.

25. O altă interpretare poate fi avută în vedere: articolul 23 alineatul (3) din decizia-cadru furnizează o excepție în cazul în care predarea nu poate fi efectuată în termenul prevăzut la alineatul (2). Aceasta înseamnă că orice nouă dată a predării care rezultă din aplicarea repetată a articolului 23 alineatul (3) ar îndeplini și condiția ca predarea să fi fost împiedicată în termenul inițial „prevăzut la alineatul (2)”.

26. În opinia noastră, referirea care figurează la articolul 23 alineatul (3) din decizia-cadru la expresia „termenul prevăzut la alineatul (2)” trebuie interpretată în conformitate cu abordarea generală a articolului 23. După cum s-a arătat, această dispoziție reglementează termenul, nu numărul de încercări de predare.

27. În orice caz, interpretările alternative prezentate de intimat și de Comisie demonstrează că, deși formularea articolului 23 alineatul (3) sugerează puternic că referirea la expresia „termenul prevăzut la alineatul (2)” se referă la termen mai degrabă decât la numărul de încercări, formularea acestei dispoziții nu este concludentă: prin urmare, este necesară examinarea contextului și a scopului acestei dispoziții.

2. Interpretarea sistematică și cea teleologică

28. Articolul 23 alineatul (3) reprezintă o excepție în cadrul articolului 23. Scopul său este de a aborda acele situații specifice și limitate în care predarea în termenul „normal” prevăzut la articolul 23 alineatul (2) a fost împiedicată de un „caz de forță majoră în oricare dintre statele membre”. Aceasta permite derogarea de la acest termen, altminteri strâns, într-o serie de împrejurări foarte limitate, care, ca orice altă excepție în drept, trebuie să fie interpretată strict.

29. Prin urmare, articolul 23 alineatul (3) din decizia-cadru acționează ca o măsură de protecție care recunoaște complexitatea procedurilor de predare, care implică, prin definiție, pregătiri complexe de călătorii internaționale. Excepții asemănătoare sau echivalente sunt prezente în mod tradițional în tratatele privind extrădarea⁵. Articolul 23 alineatul (3) urmărește, așadar, să evite compromiterea unui mandat european de arestare, a cărui executare a fost deja aprobată de autoritatea judiciară de executare, prin apariția unor cazuri neobișnuite sau fortuite, străine de cursul obișnuit al procedurii. În cele din urmă, articolul 23 alineatul (3) urmărește să prevină impunitatea „din întâmplare”⁶.

5 — De exemplu, articolul 11 alineatul (3) din convenția elaborată în temeiul articolului K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană privind procedura simplificată de extrădare între statele membre ale Uniunii Europene (JO 1995, C 78, p. 2) și articolul 18 alineatul (5) din Convenția Europeană din 1957 privind extrădarea. În ceea ce o privește pe aceasta din urmă, s-a invocat faptul că nu ar exista nicio obiecție pentru aplicarea repetată a acestei norme (a se vedea Manzanares Samaniego, J.-L., *El Convenio Europeo de Extradición*, Bosch, Barcelona, 1986, p. 219).

6 — Obiectivul evitării impunității a fost recunoscut de Curte drept obiectiv legitim de interes general în dreptul Uniunii (a se vedea Hotărârea din 6 septembrie 2016, Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, punctele 37-39), și Hotărârea din 27 mai 2014, Spasic (C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, punctele 63-65).

30. Astfel, ca și guvernul lituanian, credem că natura excepțională a împrejurărilor care activează articolul 23 alineatul (3) constituie în sine un argument împotriva unei limitări prestabilite a numărului de acorduri permise asupra unei noi date a predării. În caz contrar, apare riscul unor rezultate mai degrabă absurde. Pentru a da un exemplu extrem: după o încercare eșuată de predare ca urmare a exploziei unui vulcan și după stabilirea unei interdicții privind călătoriile aeriene, acordul privind o a doua încercare de predare ar putea fi împiedicat ca urmare a apariției unui cutremur.

31. În plus, rămânând la nivelul sistematic, ar trebui subliniat că articolul 23 este așezat chiar la sfârșitul unei proceduri de predare mai degrabă complexe prevăzute în capitolul 2 din decizia-cadru. Acest articol își găsește aplicarea după ce toate celelalte demersuri necesare, inclusiv decizia privind executarea mandatului european de arestare în temeiul articolului 15, au fost deja adoptate de autoritatea judiciară de executare. În cazul unei repetări a unui „caz de forță majoră [...]”, o interpretare care ar împiedica stabilirea de mai multe ori a unei noi date a predării, în temeiul articolului 23 alineatul (3), ar compromite reușita întregii proceduri.

32. Comisia și statele membre care au depus observații s-au bazat, de asemenea, cu tărie pe obiectivele generale ale deciziei-cadru. Jurisprudența Curții evidențiază că acest instrument urmărește să faciliteze și să accelereze cooperarea judiciară prin introducerea unui nou sistem simplificat și mai eficient de predare. Și aceasta în scopul de a contribui la realizarea obiectivului mai general atribuit Uniunii „de a deveni un spațiu de libertate, securitate și justiție, întemeindu-se pe gradul ridicat de încredere care trebuie să existe între statele membre”⁷. Obiectivul de accelerare a cooperării judiciare este evident în special în reglementarea termenelor de adoptare a deciziilor referitoare la mandatul european de arestare⁸, precum și în reglementarea termenelor de predare efectivă.

33. Potrivit jurisprudenței Curții, atunci când sunt posibile diferite interpretări, trebuie să i se acorde prioritate celei care respectă cel mai bine efectul util al dispoziției și al instrumentului juridic în cauză⁹. O interpretare a articolului 23 alineatul (3) din decizia-cadru care permite acordul de mai multe ori asupra unei noi date a predării, atunci când sunt îndeplinite condițiile prevăzute prin această dispoziție, contribuie fără îndoială la realizarea obiectivelor deciziei-cadru de facilitare și de accelerare a cooperării judiciare.

3. Concluzie intermediară

34. Pentru aceste motive, considerăm că articolul 23 alineatul (3) din decizia-cadru ar trebui să fie interpretat în sensul că permite să se convină asupra unei noi date a predării de mai multe ori.

35. Este evident că această interpretare are un impact asupra posibilității de a menține persoana căutată în detenție. Aplicarea în curs a articolului 23 alineatul (3) din decizia-cadru împiedică declanșarea articolului 23 alineatul (5), care impune punerea în libertate a persoanei căutate, în cazul în care aceasta se mai află în detenție. În plus, după cum a susținut în mod întemeiat Comisia în ședință și contrar celor susținute de guvernele francez și lituanian, obligația de a pune în libertate persoana căutată, în temeiul articolului 23 alineatul (5), înseamnă o punere în libertate efectivă și necondiționată, spre deosebire de „punerea provizorie în libertate”, în temeiul articolului 12 din decizia-cadru. În consecință, obligația care decurge din articolul 12 din decizia-cadru de a lua măsurile necesare pentru a evita fuga persoanei căutate nu poate persista numai în temeiul mandatului european de arestare, odată ce articolul 23 alineatul (5) este declanșat.

7 — Hotărârea din 5 aprilie 2016, Aranyosi și Căldăraru (C-404/15 și C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punctul 76 și jurisprudența citată).

8 — Hotărârea din 30 mai 2013, F. (C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, punctul 58).

9 — A se vedea, de exemplu, Hotărârea din 7 octombrie 2010, Lassel (C-162/09, EU:C:2010:592, punctul 51). A se vedea în această privință și Hotărârea din 16 iulie 2015, Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punctele 35-42).

36. În general, suntem de acord cu intimatul că dispozițiile deciziei-cadru trebuie să fie interpretate cu respectarea dreptului la libertate cuprins în articolul 6 din cartă¹⁰. Astfel cum este prevăzut la articolul 1 alineatul (3) din decizia-cadru și cum este confirmat de Curte, acest instrument nu poate avea ca efect modificarea obligației de respectare a drepturilor fundamentale consacrate de cartă¹¹.

37. Suntem totuși de acord cu observațiile guvernelor irlandez și ale Regatului Unit potrivit cărora prin interpretarea articolului 23 alineatul (3) din decizia-cadru în sensul că permite să se convină asupra unei noi date a predării de mai multe ori nu se ajunge în sine la un rezultat contrar articolului 6 din cartă. Motivul este simplu: articolul 23 alineatul (3) nici nu autorizează, nici nu reglementează detenția¹². Decizia-cadru a evitat în mod conștient să interfereze cu competența statelor membre de a reglementa detenția anterioară predării. Predarea nu este condiționată de aflarea persoanei căutate în detenție. Acest lucru este confirmat de articolul 12 din decizia-cadru, care stabilește că, atunci când o persoană este arestată pe baza unui mandat european de arestare, autoritatea judiciară de executare decide *dacă* persoana căutăată trebuie să rămână în detenție. În plus, chiar dacă, în cursul procedurii de predare, autoritatea judiciară de executare are obligația de a lua măsurile necesare pentru a se asigura că condițiile materiale necesare în vederea predării efective rămân întrunite¹³, decizia-cadru nici nu impune detenția, nici nu reglementează durata sau condițiile acesteia, aspecte care rămân supuse dreptului național¹⁴.

4. Limitări

38. Cu toate acestea, faptul că decizia-cadru în sine nu reglementează detenția nu înseamnă că nu există niciun fel de limitări aferente posibilei aplicări repetate a articolului 23 alineatul (3) din decizia-cadru. Dimpotrivă: atunci când aplică articolul 23 alineatul (3), statele membre trebuie să respecte două tipuri de limitări: în primul rând, cele *interne* deciziei-cadru și, în al doilea rând, cele *externe* deciziei-cadru, care decurg din dreptul fundamental la libertate și la siguranța consacrat la articolul 6 din cartă.

a) Limitări stabilite prin decizia-cadru

39. O serie de limitări sunt cuprinse chiar în decizia-cadru.

40. În primul rând, o nouă aplicare a articolului 23 alineatul (3) este permisă doar în cazul apariției unui caz de forță majoră în statele membre, interpretat în sens strict, astfel cum vom evidenția în răspunsul la cea de a doua întrebare preliminară.

41. În al doilea rând, statele membre rămân supuse în orice moment obligației prevăzute la articolul 23 alineatul (1) de a preda în cel mai scurt timp persoana căutăată.

10 — A se vedea în mod similar, în ceea ce privește articolul 12, Hotărârea din 16 iulie 2015, Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punctul 54).

11 — Hotărârea din 16 iulie 2015, Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punctul 53).

12 — Chestiunea detenției în procedurile penale nu este în prezent reglementată la nivelul Uniunii. Deși Consiliul a invitat Comisia să prezinte o carte verde privind arestarea preventivă, nu au fost luate alte măsuri în vederea adoptării instrumentelor UE în acest domeniu. A se vedea Cartea verde „Consolidarea încrederii reciproce în spațiul judiciar european – Carte verde privind aplicarea legislației Uniunii în materie de justiție penală în domeniul detenției”, Bruxelles, 14 iunie 2011, COM(2011) 327 final. Există o divergență semnificativă în abordarea chestiunii detenției anterioare predării sau a celei anterioare extradării în diferitele state membre. A se vedea în special Comitetul european pentru probleme penale – Comitetul de experți pentru aplicarea convențiilor europene în domeniul penal, „Arestarea și detenția provizorii până la extradare – termene aplicabile în fiecare țară”, Strasbourg, 2 iulie 2012, PC-OC/Inf 71, disponibilă la adresa <http://www.coe.int/tcj/>

13 — În acest sens, a se vedea, referitor la situația anterioară luării deciziei finale privind executarea, Hotărârea din 16 iulie 2015, Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punctul 61).

14 — Potrivit articolului 12, decizia privind continuarea detenției trebuie să fie luată „în conformitate cu dreptul statului membru de executare”. Articolul 12 prevede de asemenea că persoana poate fi pusă provizoriu în libertate în orice moment, „în conformitate cu dreptul intern al statului membru de executare”. În acest caz, autoritatea competentă asociază la punerea provizorie în libertate „orice măsură pe care o va considera necesară pentru a evita fuga persoanei căutate”.

42. În al treilea rând, posibilitatea de a aplica din nou articolul 23 alineatul (3) continuă să fie limitată de termene stricte. Autoritatea judiciară de executare are obligația de a contacta de îndată autoritatea judiciară emitentă și de a conveni cu aceasta asupra unei noi date a predării, după care termenul de 10 zile se aplică din nou.

43. În sfârșit și cel mai important, nerespectarea oricăruia dintre termene, fie că este vorba despre cel prevăzut la articolul 23 alineatul (2), fie despre cel prevăzut la articolul 23 alineatul (3), va declanșa imediat aplicarea articolului 23 alineatul (5), care autorizează punerea în libertate a persoanei căutate din detenție.

44. Prin urmare, articolul 23 alineatul (3), stabilind termene stricte în scopul accelerării cooperării judiciare, cuprinde o obligație de diligență. Acest lucru contribuie la respectarea articolului 6 din cartă coroborat cu articolul 5 alineatul (1) litera (f) din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului (CEDO). Termenele, după cum a menționat deja propunerea Comisiei, nu au ca scop doar accelerarea procedurilor pentru a garanta eficiența cooperării judiciare și recunoașterea reciprocă, ci sunt și legate de dreptul justițiabililor de a beneficia de pronunțarea hotărârii într-un termen rezonabil¹⁵. După cum a susținut guvernul polonez, articolul 23 urmărește, de asemenea, să protejeze persoana căutăată de rămânerea sa în detenție pentru o perioadă excesiv de lungă ca urmare a unei întârzieri în procedura de predare.

b) Limitări care decurg din obligațiile de respectare a drepturilor fundamentale

45. Atunci când adoptă o decizie privind detenția în scopul de a respecta obligațiile care decurg din decizia-cadru, statele membre acționează în limitele domeniului de aplicare al dreptului Uniunii. Prin urmare, acestea sunt supuse cartei, în conformitate cu articolul 51 alineatul (1) din aceasta.

46. Mai precis, statele membre sunt obligate să respecte dreptul la libertate și la siguranță stabilit la articolul 6 din cartă. Potrivit articolului 52 alineatul (3) din cartă, în măsura în care aceasta conține drepturi ce corespund unor drepturi garantate prin CEDO, înțelesul și întinderea lor sunt aceleași ca cele prevăzute de CEDO¹⁶. Explicațiile cu privire la cartă precizează că articolul 6 din cartă corespunde articolului 5 din CEDO¹⁷. În temeiul articolului 5 paragraful 1 din CEDO, nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția unor cazuri specifice enumerate în acest articol și potrivit căilor legale.

47. În pofida diferențelor față de sistemele de extrădare tradiționale¹⁸, pe care decizia-cadru urmărește să le elimine¹⁹, se acceptă faptul că principiul protecției aplicabil detenției anterioare predării în temeiul mandatului european de arestare este cel prevăzut la articolul 5 paragraful 1 litera (f) din CEDO²⁰. Această dispoziție se referă la „arestarea sau detenția legală a unei persoane [...] împotriva căreia se află în curs o procedură de [...] extrădare”.

15 — A se vedea pagina 4 din Propunerea Comisiei de decizie-cadru a Consiliului privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre COM(2001) 522 final.

16 — A se vedea de asemenea Hotărârea din 16 iulie 2015, Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punctul 56).

17 — A se vedea Hotărârea din 28 iulie 2016, JZ (C-294/16 PPU, EU:C:2016:610, punctul 48), și Hotărârea din 15 februarie 2016, N. (C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, punctele 47 și 77).

18 — A se vedea în special Concluziile avocatului general Ruiz-Jarabo Colomer prezentate în cauza Advocaten voor de Wereld (C-303/05, EU:C:2006:552, punctele 38-47).

19 — A se vedea de exemplu Hotărârea din 5 aprilie 2016, Aranyosi și Căldăraru (C-404/15 și C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punctul 75 și jurisprudența citată).

20 — A se vedea Hotărârea din 16 iulie 2015, Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punctele 56-58).

48. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO) referitoare la articolul 5 paragraful 1 litera (f) din CEDO evidențiază cerințele esențiale care sunt relevante pentru detenția anterioară predării în temeiul articolului 23 din decizia-cadru. În primul rând, detenția este justificată numai dacă procedura este efectuată cu „diligența necesară”. În al doilea rând, detenția trebuie să fie „legală”, inclusiv cerințele referitoare la „calitatea legii”. În al treilea rând, în conformitate cu articolul 52 alineatul (1) din cartă, limitările aduse drepturilor fundamentale – cum ar fi privarea de libertate – trebuie să respecte principiul proporționalității. Aceste trei limitări vor fi acum analizate pe rând.

49. Prima limitare influențează în special durata totală a detenției anterioare predării. Dacă procedura nu este efectuată cu diligența necesară, detenția încetează să fie justificată²¹. Autoritatea judiciară de executare nu poate să decidă menținerea în detenție a persoanei în cauză decât dacă procedura de predare este „efectuată într-un mod suficient de diligent și, prin urmare, dacă durata detenției nu are un caracter excesiv”²². După cum am menționat mai sus, la punctul 44 din prezentele concluzii, termenele impuse prin articolul 23 din decizia-cadru susțin cerința diligenței necesare.

50. Potrivit celei de a doua limitări, orice lipsire de libertate în conformitate cu articolul 5 paragraful 1 litera (f) din CEDO trebuie să fie „legală”. Aceasta implică faptul că detenția trebuie să aibă loc „potrivit căilor legale”, astfel cum se prevede la articolul 5 paragraful 1 din CEDO²³. Detenția trebuie să respecte normele materiale și procedurale ale dreptului național și trebuie să fie conformă cu scopul privind protecția individului împotriva arbitrariului²⁴. Pentru a evalua „legalitatea” detenției, principiul general al securității juridice joacă un rol major. Prin urmare, cerința de „legalitate” se referă de asemenea la „calitatea legii”: „[...] în consecință, este esențial ca condițiile privării de libertate în temeiul dreptului intern să fie clar definite și ca legea însăși să fie previzibilă în ceea ce privește aplicarea sa [...]”²⁵.

51. Așa fiind, trebuie remarcat faptul că articolul 23 alineatul (3) oferă cadrul legal pentru justificarea continuării detenției anterioare predării. Această dispoziție nu definește însă condițiile specifice necesare pentru privarea de libertate.

52. În acord cu argumentele prezentate de avocatul general Sharpston în cauza N., examinarea aspectului dacă limitările dreptului la libertate respectă condițiile de legalitate și de „calitate a legii” trebuie să țină seama nu numai de dispoziția de drept a Uniunii în discuție, ci și de dreptul național²⁶. Astfel, atunci când se evaluează cerința de „legalitate”, CEDO a acceptat faptul că instrumentele de cooperare internațională pot servi drept temei juridic pentru detenția în vederea extrădării. Totuși, atunci când se analizează criteriile privind „calitatea legii” (nevoia de accesibilitate, precizia și previzibilitatea), CEDO a constatat că lipsa unei reglementări cuprinzătoare a procedurii care trebuie urmată în cadrul acestor instrumente a făcut necesară examinarea dreptului intern²⁷.

53. Acest lucru are consecințe foarte concrete în ceea ce privește aplicarea repetată a articolului 23 alineatul (3) din decizia-cadru. Cerința privind „calitatea legii” înseamnă că măsura detenției poate fi în mod legal aplicată în continuare pe baza unui „caz de forță majoră în oricare dintre statele membre” care se repetă, numai dacă combinația între dispozițiile deciziei-cadru și cele naționale de transpunere respectă cerințele accesibilității, preciziei și previzibilității.

21 — Hotărârea din 16 iulie 2015, Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punctul 57).

22 — Hotărârea din 5 aprilie 2016, Aranyosi și Căldăraru (C-404/15 și C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punctul 100), și Hotărârea din 16 iulie 2015, Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punctul 58).

23 — Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea din 26 iunie 2012, Toniolo împotriva San Marino și a Italiei (CE:ECHR:2012:0626JUD004485310, punctul 44).

24 — Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea din 19 februarie 2009, A. și alții împotriva Regatului Unit (CE:ECHR:2009:0219JUD000345505, punctul 164).

25 — Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea din 24 iulie 2014, Čalovskis împotriva Letoniei (CE:ECHR:2014:0724JUD002220513, punctul 182).

26 — Punctul de vedere al avocatului general Sharpston prezentat în cauza N. (C-601/15 PPU, EU:C:2016:85, punctul 131).

27 — Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea din 23 octombrie 2008, Soldatenko împotriva Ucrainei (CE:ECHR:2008:1023JUD000244007, punctul 112), și Hotărârea din 26 iunie 2012, Toniolo împotriva San Marino și a Italiei (CE:ECHR:2012:0626JUD004485310, punctele 46-50).

54. În ceea ce privește cea de a treia limitare, nu trebuie uitat că și autoritatea judiciară de executare este ținută de cerința proporționalității. După cum a statuat Curtea, articolul 52 alineatul (1) din cartă prevede că un mandat european de arestare nu poate justifica continuarea detenției persoanei căutate fără nicio limită temporală²⁸. Prin urmare, atunci când adoptă decizia de continuare a detenției în scopul aplicării articolului 23 alineatul (3), în mod similar cu ceea ce a declarat Curtea în Hotărârea Lanigan, autoritatea judiciară de executare trebuie să efectueze un control concret al situației, ținând seama de toate elementele pertinente în vederea evaluării justificării duratei detenției, cum ar fi pedeapsa posibilă sau pronunțată în ceea ce privește faptele care au justificat emiterea mandatului european de arestare, existența unui risc de fugă, acțiunile autorităților competente și, în cele din urmă, „contribuția persoanei căutate la această durată”²⁹.

55. Revine instanței de trimitere obligația de a verifica dacă dispozițiile naționale referitoare la detenția anterioară predării coroborate cu articolul 23 alineatul (3) din decizia-cadru, precum și aplicarea lor în prezenta cauză respectă aceste trei cerințe.

5. Răspunsul la prima întrebare

56. În opinia noastră, articolul 23 alineatul (3) din decizia-cadru trebuie interpretat în sensul că permite să se convină asupra unei noi date a predării de mai multe ori. În cazul aplicării repetate a articolului 23 alineatul (3), persoana căutată poate fi menținută în detenție, în conformitate cu articolul 6 din cartă, numai dacă procedura de predare respectă cerința diligenței necesare, dacă dispozițiile relevante ale dreptului național sunt previzibile, accesibile și precise, precum și dacă detenția respectă principiul proporționalității.

B – A doua întrebare

57. În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, cea de a doua întrebare a instanței de trimitere urmărește să stabilească împrejurările în care poate fi convenită, de mai multe ori, o nouă dată a predării, în temeiul articolului 23 alineatul (3). Instanța de trimitere prezintă diferite posibilități: atunci când un „caz de forță majoră [...]” se constată că există în continuare, sau atunci când, dacă a încetat, se constată că reapare, ori atunci când a apărut o altă asemenea împrejurare care a împiedicat sau este susceptibilă să împiedice predarea persoanei căutate în termenul necesar.

58. Aspectul comun și preliminar al tuturor acestor scenarii îl constituie prezența unui „caz de forță majoră în oricare dintre statele membre”. Prin urmare, în această parte a concluziilor, vom analiza, în primul rând, această noțiune. În al doilea rând, vom examina aspectul dacă comportamentul personal poate fi considerat „caz de forță majoră” în oricare dintre statele membre. În al treilea rând, vom așeza această noțiune în contextul unui impediment la predare, care există în continuare, care reapare sau care este nou, în temeiul articolului 23 alineatul (3).

1. „Circumstances beyond the control of any of the Member States” sau „forță majoră”?

59. Formularea articolului 23 alineatul (3) diferă în cadrul variatelor versiuni lingvistice ale deciziei-cadru. În limba engleză și în majoritatea versiunilor lingvistice, această dispoziție se referă la „circumstances beyond the control of any of the Member States”³⁰. Alte versiuni lingvistice se referă la noțiunea de forță majoră³¹.

28 — Hotărârea din 5 aprilie 2016, Aranyosi și Căldăraru (C-404/15 și C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punctul 101).

29 — În acest sens, a se vedea Hotărârea din 16 iulie 2015, Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punctul 59).

30 — Acesta este cazul versiunilor bulgară, spaniolă, cehă, germană, estonă, greacă, croată, letonă, lituaniană, malteză, neerlandeză, poloneză, slovacă, slovenă și suedeză.

31 — În special versiunile franceză, italiană, portugheză, română și finlandeză.

60. Această divergență nu este lipsită de consecințe. Astfel cum este definită de jurisprudența constantă a Curții în diferite contexte, noțiunea de forță majoră se referă la împrejurări străine celui care le invocă, neobișnuite și imprevizibile, ale căror consecințe nu ar fi putut să fie evitate, în pofida diligenței manifestate³². În schimb, se poate spune că noțiunea „circumstances beyond the control” se referă doar la unul dintre elementele definiției noțiunii de forță majoră. Ca atare, aceasta formează un subsansamblu logic al noțiunii de forță majoră. Prin urmare, ea ar acoperi o gamă mai largă de situații³³.

61. Totuși, examinarea lucrărilor pregătitoare demonstrează, astfel cum a invocat guvernul lituanian, că noțiunea „circumstances beyond the control” în sensul articolului 23 alineatul (3) a fost destinată să corespundă noțiunii tradiționale de forță majoră, așa cum aceasta este interpretată de Curte.

62. Versiunea în limba engleză a proiectului articolului 23 alineatul (3) cuprins în propunerea inițială a Comisiei se referea la noțiunea „circumstances beyond the control” (însă numai în statul membru de executare)³⁴. Memorandumul explicativ care însoțea propunerea Comisiei se referea însă la noțiunea de forță majoră. Acest memorandum explica în plus că textul alineatelor (2) și (3) ale articolului 23 a fost inspirat de articolul 11 din Convenția din 1995³⁵. Textul acestei dispoziții în marea majoritate a limbilor autentice se referă la noțiunea de forță majoră³⁶.

63. Însăși propunerea Comisiei se referea la raportul explicativ al Convenției din 1995, în conformitate cu care noțiunea de forță majoră trebuie să fie interpretată strict³⁷. Cerința strictei interpretări rezultă și din faptul că articolul 23 alineatul (3) constituie o excepție de la regimul normal al procedurii de predare³⁸ și poate avea un impact asupra privării de libertate a persoanei căutate.

64. Pe scurt, în opinia noastră, noțiunile „circumstances beyond the control” și „forță majoră” trebuie să fie considerate ca fiind echivalente, în sensul articolului 23 alineatul (3) din decizia-cadru.

2. Forța majoră și comportamentul personal în contextul articolului 23 alineatul (3) din decizia-cadru

65. În diverse contexte, Curtea a constatat că noțiunea de forță majoră nu este limitată la imposibilitatea absolută³⁹. Curtea a identificat două elemente esențiale ale noțiunii de forță majoră, care sunt relevante pentru interpretarea acestei noțiuni în contextul deciziei-cadru. În primul rând, este vorba despre un element *obiectiv* care se referă la natura împrejurărilor: acestea trebuie să fie neobișnuite, imprevizibile și străine persoanei care invocă această excepție. În al doilea rând, este vorba despre un element *subiectiv*: obligația „de a se proteja de consecințele evenimentului neobișnuit luând măsuri adecvate, fără a accepta sacrificii excesive”⁴⁰.

32 — A se vedea, de exemplu, Hotărârea din 18 iulie 2013, Eurofit (C-99/12, EU:C:2013:487, punctul 31 și jurisprudența citată).

33 — Această diferențiere este făcută în mod explicit în anumite instrumente de drept derivat care cuprind referiri la regimurile diferite ale noțiunii de forță majoră și ale noțiunii „circumstances beyond the control”. Acesta a fost cazul Regulamentului (abrogat) (CEE) nr. 1380/75 al Comisiei din 29 mai 1975 privind modalitățile de aplicare a valorilor compensatorii monetare (JO 1975, L 139, p. 37). În acest sens, a se vedea Concluziile avocatului general Lenz prezentate în cauza Denkavit France (266/84, nepublicate, EU:C:1985:425, punctul 1, în care se susține că „noțiunii de forță majoră trebuie să i se dea o interpretare mai strictă, diferită de cea a noțiunii de împrejurări străine persoanei în cauză”).

34 — Propunere de decizie-cadru a Consiliului privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre, COM(2001) 522 final (JO 2001, C 332E, p. 305).

35 — Convenție redactată pe baza articolului K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană privind procedura de extrădare simplificată între statele membre ale Uniunii Europene (JO 1995, C 78, p. 2).

36 — Spaniolă, daneză, germană, greacă, franceză, italiană, neerlandeză, portugheză și finlandeză. Doar versiunile engleză și suedeză nu utilizează această noțiune.

37 — Convenție privind procedura de extrădare simplificată între statele membre ale Uniunii Europene – raport explicativ (JO 1996, C 375, p. 4).

38 — A se vedea prin analogie Hotărârea din 14 februarie 2016, C & J Clark International (C-659/13 și C-34/14, EU:C:2016:74, punctul 191), și Hotărârea din 18 iulie 2013, Eurofit (C-99/12, EU:C:2013:487, punctul 37).

39 — Hotărârea din 18 decembrie 2007, Société Pipeline Méditerranée et Rhône (C-314/06, EU:C:2007:817, punctul 23 și jurisprudența citată).

40 — Hotărârea din 18 decembrie 2007, Société Pipeline Méditerranée et Rhône (C-314/06, EU:C:2007:817, punctul 24 și jurisprudența citată).

66. Aprecierea acestor două elemente depinde însă de contextul deciziei-cadru. Ea ar putea varia în diferitele domenii de aplicare ale dreptului Uniunii⁴¹.

67. Prin urmare, trebuie să se țină seama de contextul specific al deciziei-cadru. Acest instrument își produce efectele în domeniul cooperării judiciare în materie penală cu scopul de a accelera și de a simplifica procedurile de predare. În acest sens, termenele stricte trebuie să fie respectate. Rapiditatea și diligența autorităților sunt, așadar, cruciale în etapa predării. Aceste motive coroborate cu natura excepțională a articolului 23 alineatul (3) din decizia-cadru și cu impactul acestuia asupra libertății personale au drept consecință o evaluare strictă și mai degrabă limitată a acestor elemente.

68. În ceea ce privește primul element al noțiunii de forță majoră, comportamentul persoanei căutate poate fi considerat ca fiind „caz de forță majoră [...]”, în sensul articolului 23 alineatul (3), dacă nu poate fi prevăzut și dacă este străin controlului statului membru care îl invocă. Prin urmare, comportamentul agresiv de la momentul predării poate fi considerat a fi o împrejurare imprevizibilă și străină numai dacă elementele factuale aflate la dispoziția autorităților nu au lăsat să se întrevadă în niciun mod apariția unui asemenea scenariu. Atunci când evaluează probabilitatea unui astfel de scenariu, autoritățile naționale trebuie să acorde atenția cuvenită contextului factual specific fiecărui caz în parte, inclusiv unor considerații cum ar fi: infracțiunile pentru care persoana este căutată sau pentru care a fost condamnată, comportamentul persoanei respective în timpul detenției, antecedentele penale, precum și orice alte elemente legate de situația sa care pot rezulta din dosarul național.

69. Comisia a susținut că, în multe cazuri, autoritățile trebuie să se bazeze pe societăți private, în calitate de intermediari ai transportului: prin urmare, faptul că transportatorii aerieni comerciali pot refuza să lase la bord o persoană violentă trebuie considerat, în mare măsură, o împrejurare care iese de sub controlul autorităților.

70. Suntem de acord că o astfel de împrejurare poate fi considerată ca fiind străină de controlul (fizic) al statelor membre. Însă reacția pilotului unui transportator aerian comercial în cazul comportamentului agitat și/sau agresiv al unui pasager poate fi cu greu interpretată ca fiind o împrejurare imprevizibilă. Dimpotrivă, în fapt și având în vedere existența unor bine cunoscute regulamente și protocoale privind siguranța în asemenea împrejurări, o astfel de reacție din partea unui pilot este mai degrabă previzibilă.

71. Această afirmație nu exclude faptul că un comportament violent, brusc și neașteptat al persoanei căutate poate să îndeplinească în sine primul element al definiției noțiunii de forță majoră. Aceasta exclude însă afirmația că reacția naturală și previzibilă a unui pilot confruntat cu o astfel de situație constituie în sine forță majoră. La urma urmei, alegerea formei de transport aparține statelor membre. La fel cum le revine și responsabilitatea pentru faptul de a fi făcut o asemenea alegere.

72. Trecând la cel de al doilea element, trebuie menționat că, pentru a respecta cerința de a fi manifestat întreaga „diligență” în scopul de a evita împiedicarea predării, diligența care se preconizează din partea autorităților statelor membre este sporită în special atunci când acestea operează în domeniul cooperării judiciare în materie penală, cu atât mai mult în momentul delicat al predării efective. Autoritățile însărcinate cu predarea în statele membre trebuie să depună toate eforturile rezonabile pentru a garanta că persoana este efectiv predată. Ținând seama de profilul persoanei căutate, poate fi necesară adoptarea unor planuri de urgență.

41 — A se vedea Hotărârea din 18 iulie 2013, Eurofit (C-99/12, EU:C:2013:487, punctul 32 și jurisprudența citată).

73. În manifestarea unei astfel de diligențe, eforturile depuse pentru predarea efectivă trebuie să fie proporționale cu situația specifică a persoanei căutate, așa încât să nu se încalce articolul 4 din cartă. După cum a susținut guvernul irlandez, ca urmare a jurisprudenței CEDO în ceea ce privește o persoană privată de libertate, „orice recurgere la forța fizică care nu a devenit strict necesară din cauza comportamentului propriu aduce atingere demnității umane și reprezintă, în principiu, o încălcare a dreptului consacrat la articolul 3 din convenție”⁴².

74. Totuși, obligația de a respecta principiile referitoare la drepturile fundamentale în cursul procedurii de predare, care face parte din responsabilitățile obișnuite ale autorităților, nu poate fi invocată pentru a supraextinde noțiunea de forță majoră. Cerințele respectării drepturilor fundamentale pot doar să ofere un sprijin pentru poziția statului membru care invocă forța majoră, atunci când, după ce acesta a luat toate măsurile impuse de obligația de diligență, predarea a fost împiedicată de comportamentul imprevizibil al persoanei căutate, în conformitate cu aprecierea menționată la punctul 65 din prezentele concluzii.

3. „Caz de forță majoră [...]” care continuă să existe, care reapare sau care este nou

75. În lumina analizei anterioare, dacă sunt întrunite cerințele noțiunii de forță majoră, comportamentul agresiv al persoanei căutate ar putea justifica recurgerea la articolul 23 alineatul (3) din decizia-cadru. Însă posibilitatea de a stabili existența unui „caz de forță majoră[...]” în statele membre în scopul de a aplica din nou articolul 23 alineatul (3), pe baza unui episod repetat de comportament agresiv – ceea ce constituie scopul celei de a doua întrebări preliminare adresate de instanța de trimitere – necesită o examinare suplimentară.

76. Comisia, precum și guvernul irlandez și cel al Regatului Unit consideră că există un „caz de forță majoră [...]”, în sensul articolului 23 alineatul (3) din decizia-cadru, în toate cele trei situații enumerate de instanța de trimitere în cea de a doua sa întrebare – „caz de forță majoră [...]” care există în continuare, care reapare sau care este nou.

77. Totuși, în opinia noastră, trebuie să se adopte o abordare mai nuanțată. Cele trei tipuri de situații invocate de instanța de trimitere în mod abstract pot da naștere unei noi apariții a unui „caz de forță majoră [...]” numai atunci când sunt prezente ambele elemente ale noțiunii de forță majoră, descrise mai sus, la punctul 65. Dacă așa stă situația, va trebui să fie apreciat de instanțele naționale în contextul împrejurărilor cauzei. Pot fi oferite însă unele considerații generale pentru a asista instanțele naționale în îndeplinirea sarcinii lor.

78. În ceea ce privește prima situație, și anume existența unui caz de forță majoră *care continuă să existe*, credem că guvernul lituanian are dreptate atunci când afirmă că împrejurările care continuă să existe în cursul noului termen stabilit nu trebuie, în principiu, să fie considerate forță majoră, deoarece astfel de împrejurări ar fi de fapt previzibile datorită continuității lor. În cazul în care persistă *același* tip de împrejurări extraordinare, nicio autoritate națională diligentă, care ia toate precauțiile necesare, nu este susceptibilă să stabilească o altă dată a predării.

79. A doua situație – în ipoteza unui „caz de forță majoră” care a încetat, dar care ulterior *reapare* – este lipsită, de asemenea, de elementul de imprevizibilitate. Aceasta cu excepția cazului în care această reapariție ar fi imprevizibilă în sine sau pentru că, de exemplu, situația a reapărut cu o intensitate sau în condiții care modifică în mod substanțial situația în raport cu primul eveniment.

42 — A se vedea, de exemplu, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea din 28 septembrie 2015, Bouyid împotriva Belgiei (CE:ECHR:2015:0928JUD002338009, punctul 88), și Hotărârea din 4 decembrie 1995, Ribitsch împotriva Austriei (CE:ECHR:1995:1204JUD001889691, punctul 38).

80. În ceea ce privește elementul subiectiv al noțiunii de forță majoră, în ambele cazuri, atunci când împrejurările continuă să existe sau reapar, faptul că o situație asemănătoare s-a produs deja ridică, în mod natural, nivelul „diligenței” care trebuie manifestată de autoritățile naționale.

81. În rezumat, pre existența sau continuitatea împrejurărilor de aceeași natură care conduc la aplicarea articolului 23 alineatul (3) fac deosebit de dificilă posibilitatea de a îndeplini cerințele imprevizibilității și diligenței, intrinseci noțiunii de forță majoră.

82. A treia situație se referă la situația în care un „caz de forță majoră [...]” a încetat, dar a apărut o altă asemenea împrejurare, care a împiedicat sau este susceptibilă să împiedice predarea persoanei căutate în termenul impus.

83. În opinia noastră, este într-adevăr cel mai probabil ca această a treia situație să determine în mod valabil aplicarea reinnoită a articolului 23 alineatul (3) din decizia-cadru. Desigur, probabilitatea ca o situație de forță majoră diferită și efectivă să aibă loc de mai multe ori în cursul aceleiași proceduri de predare este puțin plauzibilă. Totuși, deoarece adevărul este adesea mai surprinzător decât ficțiunea, apariția unei astfel de împrejurări nu poate fi, cu siguranță, exclusă.

84. În concluzie, în cazul în care este acceptată interpretarea restrânsă a noțiunii de forță majoră, așa cum se propune în prezentele concluzii, este evident că orice aplicare repetată a articolului 23 alineatul (3) din decizia-cadru va avea loc numai în situații cu totul excepționale. În acest înțeles, comportamentul agresiv al persoanei căutate care a făcut să eșueze o primă tentativă de predare ar putea fi calificat drept forță majoră numai dacă nu ar exista nimic în dosarul cauzei respective și în faptele aferente acesteia care să fi condus autoritățile judiciare naționale la a prevedea în mod rezonabil un astfel de curs al evenimentelor. În schimb, repetarea unui comportament aproape identic care împiedică o tentativă ulterioară de predare nu ar putea fi calificată în mod rezonabil drept forță majoră, cu excepția cazului în care, în lumina faptelor cauzei, autoritatea competentă avea motive să creadă că o asemenea situație nu putea să reapară.

85. Revine instanței naționale sarcina de a verifica, pe baza tuturor elementelor de fapt pe care le are la dispoziție, dacă cerințele cuprinse la articolul 23 alineatul (3) din decizia-cadru au fost îndeplinite a doua oară în prezenta cauză.

4. Răspunsul la cea de a doua întrebare

86. Considerăm că articolul 23 alineatul (3) din decizia-cadru trebuie să fie interpretat în sensul că permite să se convină asupra unei noi date a predării de mai multe ori numai dacă împrejurările care au împiedicat predarea, noi sau care reapar, constituie în sine un nou caz de forță majoră.

C – Considerații suplimentare

87. Există două interese divergente mai largi care persistă în negura acestei cauze, poate nu în totalitate articulate, dar cu siguranță relevante: principiul moral fundamental potrivit căruia nimeni nu poate fi într-o situație mai bună ca urmare a faptului că s-a comportat ilegal⁴³ și nevoia de a stimula statele membre să abordeze procedura de predare în mod responsabil în ceea ce privește planificarea și execuția sa.

88. Prezentele concluzii au căutat un compromis rezonabil între aceste două interese, respectând în același timp drepturile fundamentale ale persoanei căutate: în situația unui caz de forță majoră, nou sau care reapare, în oricare dintre statele membre, interpretat restrâns, o nouă dată a predării poate fi stabilită în temeiul articolului 23 alineatul (3) din decizia-cadru de mai multe ori. Totuși, există unele limite clare, atât interne, cât și externe, în legătură cu această posibilitate. Pe plan intern, în cadrul deciziei-cadru, trebuie să existe împrejurări reale care ies de sub controlul statelor membre – nu doar situații care rezultă din lipsa de pregătire sau din comoditatea statelor membre. În cazul în care nicio astfel de împrejurare nu apare, persoana căutată trebuie să fie eliberată imediat în temeiul articolului 23 alineatul (5). Pe plan extern, durata și condițiile detenției, în situația utilizării repetate a articolului 23 alineatul (3), sunt supuse cartei, interpretată în lumina CEDO.

89. În sfârșit, trebuie subliniat că scopul prezentelor concluzii se limitează la interpretarea noțiunii „caz de forță majoră [...]” și la posibilitatea aplicării repetate a articolului 23 alineatul (3). Totuși, este just să se admită că aspectele de drept abordate în prezentele concluzii, care urmăresc să ofere un răspuns util la întrebările specifice adresate de instanța de trimitere în prezenta cauză, nu epuizează problemele de interpretare potențial puse de actuala formulare a articolului 23 din decizia-cadru. Mai precis, prezentele concluzii nu iau nicio poziție cu privire la statutul juridic sau la validitatea unui mandat european de arestare odată ce este declanșată aplicarea articolului 23 alineatul (5) din decizia-cadru, care conduce la eliberarea obligatorie din detenție a persoanei căutate.

IV – Concluzie

90. Având în vedere cele de mai sus, propunem Curții să răspundă la întrebările adresate de Court of Appeal (Irlanda) după cum urmează:

„1) Articolul 23 alineatul (3) din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre trebuie să fie interpretat în sensul că permite să se convină asupra unei noi date a predării de mai multe ori. În cazul aplicării repetate a articolului 23 alineatul (3), persoana căutată poate fi menținută în detenție, în conformitate cu articolul 6 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, numai dacă procedura de predare respectă cerința diligenței necesare, dacă dispozițiile relevante ale dreptului național sunt previzibile, accesibile și precise, precum și dacă detenția respectă principiul proporționalității.

43 — În ședință, guvernele lituanian și irlandez au sugerat că comportamentul intimatului ar putea fi calificat drept abuz de drept. Ele au susținut că, comportându-se violent, domnul Vilkas a creat în mod artificial condiții pentru eliberarea sa, în temeiul articolului 23 alineatul (5). Nu credem că noțiunea de abuz de drept este pertinentă în prezentul context. În conformitate cu o jurisprudență constantă, dovada unui abuz impune existența unui element obiectiv – că, în pofida respectării formale a condițiilor prevăzute de normele Uniunii, scopul acestor norme nu a fost atins – și a unui element subiectiv care constă în intenția de a obține un avantaj din normele Uniunii, prin crearea în mod artificial a condițiilor prevăzute pentru obținerea sa. A se vedea, de exemplu, Hotărârea din 18 decembrie 2014, McCarthy și alții (C-202/13, EU:C:2014:2450, punctul 54 și jurisprudența citată).

Ne este greu să înțelegem modul în care, opunându-se în mod violent predării, intimatul ar fi respectat în mod formal toate condițiile prevăzute de dreptul Uniunii. Dimpotrivă, un astfel de comportament s-ar califica mai degrabă, în temeiul mai multor sisteme juridice naționale, drept obstacol la executarea unei decizii oficiale sau drept o infracțiune similară, oricare ar fi denumirea acesteia în temeiul dreptului național.

- 2) Articolul 23 alineatul (3) din decizia-cadru trebuie interpretat în sensul că permite să se convină asupra unei noi date a predării de mai multe ori, numai dacă împrejurările care au împiedicat predarea, noi sau care reapar, constituie în sine un nou caz de forță majoră.”